لەسەر بنەمای هەستەوەرییەوە دادەمەزرێ و بەڵام چەندین زمانی هەیە بۆ ئەوەی تەعبیر لەخۆی بکات.

پێویستیی خوێندنەوەی کۆمەڵناسیانە بۆ پەیوەندیی خۆشەویستی هەر بە مێژووەوە ناوەستێ، بەڵکو لەوێدا کە ئەم خوێندنەوەیە پەیوەندیی هەستەوەرانە و سۆزدارانە دەکاتە بابەتی بنەمایی خۆی و ئەم پەیوەندییەش پەیوەندیی (من)ـە بە (ئەویتر)ـەوە، ئەوە سوودێکی زۆر لەهەموو ئەو بابەتانەش وەردەگرێ کە لە بواری گفتوگۆ فەلسەفی و هزرییەکاندا باس لە مەسەلەی (من و تۆ) و (ئێمە) و (ئەوانیتر) دەکەن. خۆشەویستی وەك پەیوەندی، بەبێ بوونی ئەویتر و ئامادەیی (من) لەبەرامبەر (تۆ)دا ناتوانێت زەمینەیەکی مرۆییانەی گەورەتر بخولقێنێ، کە تیایدا دوو (من)ی سەربەخۆ هەوڵدەدەن خۆیان لەهەموو خۆویستییەکی نەرگزیانە و خودسەنتەرانە ڕزگار بکەن و (ئێمە)یەکی هاوبەش بەرجەستە بکەن، کە زۆر ئینسانیتر و ئەخلاقیترە لە کاراکتەری ئیگۆیستانە و لوتبەرزی تاکڕەوانەی مرۆڤ.

بەکورتی دەتوانین بڵێین: خوێندنەوەی کۆمەڵناسیانەی پەیوەندیی خۆشەویستی و ژیانی هەستەوەری، ناتوانێت خوێندنەوەیەکی داخراو بێت، بەڵکو پێویستە خوێندنەوەیەکی دینامیکیانەی بابەتی خۆی بێت و لەئاست هەر ئەنجامێکدا کراوە بێت کە بوارەکانی تری توێژینەوە لەسەر مرۆڤ بەدەستی دەهێنن. پێویستە ئەم خوێندنەوەیە لە ڕووی مەنهەجیشەوە تێبکۆشێ بۆ سوود وەرگرتن و بەکارهێنانی میتۆدە جیاوازەکانی زانستە مرۆیی و کۆمەڵایەتییەکان و وەك دیسپلینێکی نێوانخواز (*Interdisplin*) دەربکەوێت و خۆی لە هەموو دۆگمێکی مەنهەجی بپارێزێ.

جیاوازیی و سنووری چەمکەکان:

ئەو گوتەیەی خانمە کۆمەڵناسی ئەمەریکی ***نەنسی چودورو*** سەبارەت بە خۆشەویستی ڕاستییەکی گرنگمان بۆ ئاشکرا دەکات، کە تیایدا دەڵێ: "*من بڕوام وایە جۆرەکانی خۆشەویستیکردنی ئافرەتان و پیاوان هێندەی ژمارەی ئافرەتان و پیاوانە و ناتوانرێ شێوەیەك بەسەر هەمووواندا بگشتێنرێ*"٦. ئەم گوتەیە جەخت دەکاتەوە سەر هەمان بۆچوون کە من لەم کتێبەدا بەرگریم لێکردووە و بەهۆیەوە پەیوەندیی خۆشەویستیم وەك پەیوەندییەکی تاکەکەسیانە بە تاکەکەسێکی ترەوە پێناسە کردووە، کە بنەمای ئەو پەیوەندییە سۆزگۆڕینەوەیە (هەڵبەت لە پاشاندا ئەم پێناسەیە زیاتر ڕووندەکرێتەوە). پەیوەندیی خۆشەویستی و سۆزگۆڕینەوە، هەروەکو چۆن لەشوێنکاتی جیاوازدا فۆرمی جیاواز بەخۆیەوە دەگرێ، ئاواش بە زمانی جیاواز دێتە ئاخاوتن و لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر بە تێرم و زاراوەی جیاواز تەعبیری لێدەکرێ و تەعبیر لەخۆی دەکا. ئەمەش وام لێدەکات بڵێم: لەبەر ئەوەی ئەزموونی سۆزگۆڕینەوە لە تاکەکەسێکەوە بۆ یەکێکیتر جیاوازە و ناکرێ وەك ئەزموونێکی هاوشێوە و یەکسان باس بکرێ، ئاواش ناتوانین باس لە **زمانێکی یەکگرتوو** بۆ پەیوەندیی خۆشەویستی بکەین. ئەو زاراوانەی بۆ ئەم مەبەستە سوودیان لێوەردەگیرێ لە هەموو شوێنێك و لەلایەن هەموو چین و توێژەکانی کۆمەڵگاوە بەیەکسانی و هاوواتایی بەکارناهێنرێن و لە زمانی قسەکردنی ڕۆژانەشدا تێکەڵییەك لە بەکارهێنانی چەمکەکانی وەك ***خۆشەویستی و عەشق و حەزلێکردندا***

---

٦ بڕوانە مانوێل کاستلز: عصر اطلاعات، ج. ٢، ت. حسن چاووشیان، طرح نو، تهران ١٣٨٠ ، ص: ٢٧٨.

هەستییپێدەکرێ. زۆرجار ئەگەر لە کوڕێ کە بۆ یەکەمجار کچێك دەبینێ و بەدڵیەتی، بپرسی: چی ڕوویدا؟ لەوانەیە یەکسەر بەوە وەڵامبداتەوە کە (عاشق) بووە. لەکاتێکدا دوای توێژینەوەیەکی وردتر بۆمان دەردەکەوێت ئەو وەڵامە تەنیا زیادەڕۆییەکی زمانییە و هیچیتر کە لە بەکارهێنانی ڕۆژانەیدا زۆر دووبارە دەبێتەوە. بۆیە بەپێویستی دەزانم لێرەدا هەندێ چەمك و زاراوە بەسەر بکەمەوە کە وا پێویست دەکات لەم کتێبەدا و لەپەیوەست بە باسەکانییەوە دەستنیشانی ماناکانیان بکەین و سنووری نێوانیان جیا بکەینەوە. ڕەنگە ئەمەش کەمێ لەمانای ئەو چەمکانەمان دوور بخاتەوە وەکئەوەی لەلایەن تاکەکانەوە و لە ژیانی ڕۆژانەدا بەکار دەهێنرێن. دروستکردنی ئەم جیاوازییەش پێویستە، چونکە دواجار زمانی توێژینەوە لە زمانی ڕۆژانە جیاوازە و پێویستیشە توێژەر بتوانێت لە میانەی باسەکەیدا مانای سەربەخۆ بۆ زاراوەکانی قایل بێت، بەبێ ئەوەی بەسەر خوێنەردا بیانسەپێنێ.

بنەمای بۆچوونەکانی ناو ئەم کتێبە لەسەر چەمکێك دامەزراوە کە بریتییە لە **خۆشەویستی** وەك پەیوەندییەکی کۆمەڵایەتی ئازادانەی نێوان دوو کەسی نێر و مێ. ئەم پەیوەندییە بریتیە لە یەکبوونێکی سۆزگەرایانەی بەهێز لەگەڵ کەسێکی تردا و دەبێتە هۆکاری دروستبوونی پەیوەندییەکی کۆمەڵایەتی پەسەندکراو کە تیایدا کەسی یەکەم هەموو وزەکانی خۆی بەکار دەهێنێ بۆ بەختەوەرکردنی کەسی دووەم و بە پێچەوانەشەوە[٧]. بە زمانی سۆسیۆلۆژیا ئەمجۆرە خۆشەویستییە پێیدەگوترێ: *خۆشەویستی ڕۆمانتیکی*، کە تیایدا

٧ دکتور محمد عاطف غیث: **قاموس علم الاجتماع**. الهیئە المصریە العامە للکتاب، ١٩٧٩، ص: ٢٧٣.

گونجانێکی دەروونی و کۆمەڵایەتی دێتە ئاراوە. خۆشەویستی ڕۆمانتیکی واتە ئەو پەیوەندییەی کە لە نێوان دوو کەسدا بەهۆی گۆڕینەوەی هەستیاری و سۆزی چوونیەکەوە دروستدەبێت. سۆزگۆڕینەوە و هەستیاری لە ئاست بەرامبەردا بنەمای پەیوەندییەکی کۆمەڵایەتی پێکدەهێنێت کە تیایدا دوو تاکەکەس لەسەر بنەمای هەڵبژاردن و پەسەندکردنی یەکترەوە وەکئەوەی کە بۆ خۆیان هەن، ژیانێکی جووتەکی دەستپێدەکەن، کە لە قۆناغی حەزلێکردن و دەزگیرانداریدا وا دەردەکەوێت، ژیانێکی ئایدیالی و بەهەشتیانە بێت، بەڵام لە قۆناغەکانی پاشتردا ئەو ژیانە سیمایەکی واقیعیانەتر بەخۆیەوە دەگرێت و وەك پەیوەندی و دیاردەیەك ڕەوتی خۆی لەچوارچێوەی کۆمەڵایەتیانەی خۆیدا وەردەگرێت.

ئەگەرچی لە زمانی کوردیدا و لەهەندێ ناوچەدا هەست بە جیاکارەیەك لە نێوان چەمکی حەزلێکردن و خۆشەویستی دەکرێت و ئەوەی یەکەمیان دەلالەتە بۆ قۆناغی پێش هاوسەرگیری، بەڵام تێکەڵییەکیش لە نێوان چەمکی خۆشەویستی و عەشقدا دێتە ئاراوە، کە خۆ لێدەربازکردنی هەروا کارێکی ئاسان نییە. ئەم باسەی ئێمە وا دەخوازێت هەر لەسەرەتاوە جیاوازیی لە نێوان ئەو چەمکانەدا بکەین و خاڵی جیابوونەوە و پەیوەندییان دەستنیشان بکرێ و لەمەشدا پەنا بۆ هیچ جۆرە ڕەهاییگەرییەك نابرێت و تەنیا دەمەوێت زەمینە بۆ باسێك خۆش بکەم، کە تا ئێستا لەلای ئێمە نەبۆتە بابەتێك بۆ خوێندنەوەیەکی کۆمەڵناسیانە. واتە ژیانی هەستەوەرانەی ئێمە وەك وزەیەك بۆ دروستکردنی پەیوەندیی نێوان دوو مرۆڤ، سەرنجی ئەوتۆی توێژەرانی ڕانەکێشاوە.

لەسەرەتاوە دەمەوێت پرۆسەی حەزلێکردن و پەیوەندیی خۆشەویستی لێکدی جیا بکەینەوە و «ئاگاداری ئەوە بین حەزلێکردن و خۆشەویستی تێکەڵ بەیەکتر نەکەین. هەر پیاوێکی ئاسایی لە زۆربەی کاتدا چاوی بە هەر ژنێ دەکەوێ حەزی لێدەکا، هەر ژنێکی بەسەر و سیماش کە بەلای پیاوێکدا تێپەڕ دەبێت، لە هەستیاریی پیاوانەی ئەودا خرۆشان و جووڵەیەك بەرپا دەکا، کە دەبێتە هۆی مەیل پەیداکردنی سرووشتیانەی ئەو پیاوە بەرامبەر بەو ئافرەتە»[٨]

من لەم توێژینەوەیەدا ***حەزلێکردن*** بەو پرۆسە تاکەکەسییە پێناسە دەکەم کە هیچ مەرج نیە جەمسەری دووەمی خۆی بدۆزێتەوە و جووتی خۆی پەیدا بکات، یان دەنگ و پەیامی بگاتە ئەویتر. ئەوە ئێمەین وەك تاکەکەس و لە ئەنجامی کۆمەڵێ هۆکاری دەروونی، فەسلەجی و ئۆرگانییەوە حەز لە کەسێکی تر دەکەین و ئەو وزەیە ئاراستەی ئەو کەسە دەکەین کە لە بنەما دەروونی، جەستەیی و ئۆرگانیەکانەوە سەرچاوە دەگرێت. لە حەزلێکردندا ئەویتر لە ڕێگەی کاریگەریەتی بۆ سەر هەست و دەروونمان، مەیلێك لە ئێمەدا دەجولێنێ. پاشان ئەم کاریگەریە دەبێتە هۆی چالاککردن و بەگەڕخستنی کیمیای جەستەمان و ئەمەش لە ئۆرگانێکی ئێمەدا بەرجەستە دەبێت و ئەو مەیلە بزاوە دەکاتە حەز و تەمەننایەك بۆ گەیشتن بەو کەسە یان نزیکبوونەوە لێی. بەڵام هەروەك چۆن ئەم پرۆسەیە تاکەکەسیانە و تاك جەمسەریانەیە، ئاواش پرۆسەیەکی کاتییە و لە میانەی زەمەندا هەمان ئەو حەزەی ئاراستەی کەسێکی ترمان کردووە، بۆی هەیە کەم ببێتەوە و لاواز ببێت و دواجار نەمێنێت. بۆیە حەزلێکردن موغامەرە و سەرەڕۆییەکە لە ئەنجامی ژیانی ڕۆژانە و ئەو تێکەڵی و دیدارە کورتخایەنانەوە دروست

---

[٨] خوزە اورتگای گاست: **دربارەء عشق**، سەرچاوەی پێشوو، ل: ١٠٠–١٠١

دەبێت، کە تاك ئەزموونیان دەکات و بەپێی ڕێژەی گەرمی و ساردی هۆکارەکان و کارلێکەکان، دەگۆڕێت. بەشێکی ئەم گۆڕان و ساردبوونەوەیە لە پرۆسەی حەزلێکردندا دەگەڕێتەوە بۆ تێکچوونی پەیوەندی هاوکارانەی نێوان هۆکارە دەروونی و جەستەیی و ئۆرگانیەکان، بەشێکی دەگەڕێتەوە بۆ نەگەیشتنی پەیام لە ئێمەوە بۆ بەرامبەر و بەشێکی هەرە زۆریشی دەگەڕێتەوە بۆ ئاراستەبوونی ووزەی دەروونی، جەستەیی و ئۆرگانیکیانەی ئێمەی هەستیار بەرەو کەسانی تر، بەرەو ئەو کەسانەی بەردەوام دەبنە بابەتێ بۆ ئەوەی حەزیان لێبکەین. واتە حەزلێکردن پرۆسەیەکە بەردەوام ئاراستە دەبێت بەبێئەوەی بزانین بەرەو (کێ) ئاراستە بووە و مەرجیش نیە ئەو کەسە لێمانەوە نزیك بێت و بۆی هەیە بێژەری تەلەفزیۆن، ئەکتەری شانۆ، یان هەر مرۆڤێکی ئاسایی بێت کە بە وێنە دەیبینین. بۆیە ئێمە لە ژیانی ڕۆژانەماندا و بەپێی کاریگەرییەکانی دنیای دەرەوە و کەسەکانیتر بۆ سەرمان، بۆی هەیە حەز لە زیاد لە کەسێك بکەین و لە کەسی جیاوازدا شتی جیاواز هەبێت بۆ ئێمە سەرنجڕاکێش بن و ووزەی دەروونی، جەستەیی و ئۆرگانیی ئێمە بۆ خۆیان کێش بکەن. بەم مانایەش حەزلێکردن پرۆسەیەکی کۆنترۆڵنەکراوی تاکەکەسانەیە، لە گۆڕانێکی بەردەوامدایە و تەنیا لە ئاستی جەستەییدا پەیوەندیمان بە کەسەکەی ترەوە دیاری دەکات و مەرجیش نیە ئەم پەیوەندییەش یەکسان و لە هەردوولاوە بێت و تەنانەت مەرجیش نییە بەریەککەوتنی جەستەیی لە نێواندا ڕوو بدات، چونکە بۆی هەیە لەو دیو جامی پاسێکەوە حەز لەو خانمە بکەین کە لە وێستگای پاسەکەدا نەرمە عارەق لەسەر لێوە مەخمەڵییەکانی نیشتووە، وەلێ نەتوانین هەرگیز ماچیان بکەین!

حەزلێکردن لە کودەتایەکی ڕۆژانەیی دەچێت کە تیایدا کەفوکوڵی دەروونی، جەستەیی و ئۆرگانیی ئێمە پێکەوە دەمانخرۆشێنن و دەیانەوێت سەرنجی ئەویتر بۆخۆمان ڕابکێشن، بەبێئەوەی هیچ گەرانتێك هەبێت بۆ سەرکەوتنی کودەتاکە. حەزلێکردن هەمیشە لەسەر بنەمایەکی (ناواقیعیانە و خەیاڵیانە)ی تەماشاکردنی ئەویترەوە دروستدەبێت و پتر لەوەی ئەنجامی ئەزموون و ناسینی بەرامبەر بێت، ئەنجامی سەرسووڕمان و فەنتازیکردن و ئایدیاڵیزەکردنی بەرامبەرە لەناو زەیندا[٩].

خۆشەویستی، بە بۆچوونی ئێمە، بەپێچەوانەی حەزلێکردنەوە کودەتا نییە، بەڵکو شۆڕشێکە دێت تاکو لەم جیهانەوە بمانخاتە ئەو جیهانەوە و کۆتایی بە ژیانی تاکجەمسەریمان دەهێنێت و گۆڕانێکی بنەبڕ لە کۆی جیهانبینیماندا دروستدەکات. ئەم شۆڕشە خاوەن «هێزێکی بەجووڵە خەرە لە قووڵایی بوونی ئێمەدا کە لەو قووڵاییەوە دێتە بان، چیلکە و چەوێڵی بنەوە دەهێنێتە سەرێ و لەبەر دەم چاوی ئەوانیتر و خۆماندا ڕووتماندەکاتەوە و دەماننناسێنێ»[١٠]. بۆیە خۆشەویستی لە زۆر باردا ڕێگایەکی یاخیبوونە و ئەو قوتابخانەیەیە کە دواجار فێری شێتبوون و شەیدابوونمان دەکات و هەتا زیاتریش تیایدا بمێنینەوە، پتر لە جنوندا دەبینە پسپۆڕ. **خۆشەویستی نە کورتخایەنە و**

[٩] بڕوانە پاشکۆی یەکەمی ئەم کتێبە بەتایبەتی ئەو شوێنانەی پەیوەندیی بە چەمکی حەزلێکردنەوە هەیە. پێویستە ئەوەش بڵێم: کە بۆی هەیە حەزلێکردن پرۆسەیەکی دووکەسیش بێت و لەسەر هەمان بنەما و هۆکاری دەروونی، جەستەیی و ئۆرگانییەوە بۆ ماوەیەکی کاتی و لەسەر بناخەیەکی ناواقیعیانەوە، دروست ببێت. بەڵام دوای ماوەیەك هەردوو کەسەکە حەزەکانیان بەرامبەر بەیەکتر لاواز ببێت و دواتر جەمسەری حەزەکانیان بەرەو کەسانی جیاواز ئاراستە ببێت.

[١٠] أورتگای گاست، هەمان سەرچاوە، ل: ٩٤.

نە دادەمرکێتەوە، ڕاستە بڵێسەی نامێنێت وەلێ ژیلەمۆکەی هەر هەیە، تەنانەت بە دابڕانی دوو کەسەکەش لە یەکتری. نە دوورکەوتنەوەی جوگرافی و ئاوارەبوونی وڵاتان و نە تێپەڕینی کات و تەمەن، ئەو ساتانەمان بیر دەبەنەوە، کە ئێمە لە ڕوانگەی دەوروبەردا وەك شێت و دێوانە تەماشا دەکراین و لە ڕوانگەی خۆشمانەوە ئەڤیندار و مەست. بۆیە ئەگەر لە پرۆسەی حەزلێکردندا ژمارەیەکی زۆر لە کەسی چاوەڕواننەکراو هەن کە وزەی حەزلێکردنەکەیان بەرەو ئاراستە دەبێت، ئەوە لە خۆشەویستیدا یەك کەسی دەستنیشانکراو هەیە کە بە هیچ کەسانێکی دی جێگەکەی پڕنابێتەوە. خۆشەویستی بەو مانایە لە ژیانی تاکجەمسەرییەوە دەمانبات بۆ ژیانێکی جووتەکی و بواری بەتەنیا مانەوە شوێنی خۆی چۆڵدەکات بۆ پەیوەندییەکی تایبەت و شەخسیی لەگەڵ لایەنەکەی تردا کە «دڵسۆزی، هەستکردن بە دەروەستی، ڕێزگرتن و دانایی» دەبن بەبەشێکی جیانەکراوە لەو پەیوەندییە١١. ئەم پەیوەندیە کاتیی نییە و بەردەوامی وەردەگرێ و دەبێتە پرۆژەیەك لە نێوان دوو کەسدا و لە ئاستی سۆزگەرایانە، جەستەیی، مەعنەوی و عەقڵیدا بەرجەستە دەبێت. لەم ڕوانگەیەشەوە، مرۆڤ لە بارودۆخی خۆشەویستیدا: «بەچاوێکی سۆزگەرایانەی پۆزەتیڤانە دەڕوانێ، کە تاکەکەس لە ناخی خۆیدا سەبارەت بە ئەویتر هەستی پێدەکات و ئەم هەستکردنەش پشتبەستووە بە ئەزموونی کەسی یەکەم سەبارەت بەوەی کە کەسی دووەم پێویستییەکانی ئەوی وەدیهێناوە، یان ئەو چاوەڕوانیەی هەیە، یاخود ئومێد و وەهمێکی لەو بارەیەوە هەیە کە

١١ لەو بارەیەوە بڕوانە اریك فروم: **هنر عشق ورزیدن**. ت: پوری سلگانی، انتشارات مروارید، ١٣٨٠، لە لاپەڕە ٣٩ بەدواوە.

کەسی دووەم نیازەکانی بهێنێتە دی»[12]. خۆشەویستی بە پێچەوانەی حەزلێکردنەوە، لە زۆرەوە بەرەو کەم، لە خرۆشانێکی بەهێزەوە بەرەو دامرکانەوە و لە بەرزاییەوە بەرەو نزم، نایەت. خۆشەویستی لە کەمەوە بەرەو زۆر، لە لاوازەوە بەرەو بەهێزی، لە نزمایییەوە بەرەو هەڵچوون ڕێدەکات. خۆشەویستی پەیوەندییەکە بەبەشداربوونی ئیختیاریانەی دووکەس دروستدەکرێت، بریتیە لە پاشەکەوتکردنی هاوبەشی دوو کەس لە یەك بانکدا و پەیوەندییەکی واقیعیانەیە و پڕە لە ململانێ لە پێناوی ژیانێکدا، کە دەمانکاتە هاوبەشی بەختەوەری و ئازارەکان و لە شێوازێکی نەرگسیانەی ژیانکردنەوە ئاراستەمان دەکات بۆ ژیانێکی ئەخلاقیانە و تەنانەت بۆ شێوازێکی ژیان کە ببێتە پەناگە بۆ کەسانی تریش. ئەگەر لە پرۆسەی حەزلێکردندا نێرەر تاکەکەسە و وەرگر هەمووان و هیچکەس، ئەوە لە پەیوەندیی خۆشەویستیدا نێرەر لە هەمان کاتیشدا وەرگرە و وەرگریش نێرەر. خۆشەویستی لەنێوان ئەم وەرگرتن و ناردنەوەیەدا، لەنێوان ئەم بەخشین و بەخشینەوەیەدا دروستدەبێت و دروستمان دەکا. ئەگەر لە میانەی ژیانی ڕۆژانەدا تاکەکەس بۆی هەبێت حەز لە چەندین کەسانی تر بکات و لەهەموو حەزلێکردنەوەیەکیشدا بڕێ وزە لە دەست بدات، ئەوە بە بۆچوونی من بۆی هەیە تاکە یەك پەیوەندیی خۆشەویستی لە هەموو تەمەندا بەس بێت بۆئەوەی پڕمانکات لە وزەی بەردەوامی و تازە بوونەوە.

ئەو خۆشەویستییەی من لەم کتێبەدا دەیکەمە بابەتی ئاخاوتن و توێژینەوە، هەموو جۆرەکانی خۆشەویستی نییە، بەڵکو ئەو جۆرەیە لە

---

١٢ جولیوس گولد، ولیام ل. کولب: **فرهنگ علوم اجتماعی**. ویراستار: محمد ج. مازندرانی، انتشارات مازیار، تهران ١٣٧٦، ل: ٥٨٦ (بەکەمێ دەستکارییەوە).

خۆشەویستی کە تیایدا دوو مرۆڤ لە ڕێگەی وەڕووخستنی کۆمەڵێ هەستیاری و کەفوکوڵی دەروونیی پێکەوە گرێدراوەوە، پەیوەندیی لەگەڵ یەکتردا دەبەستن و تێکەڵبوونی جەستەیی لە نێوانیاندا ڕوو دەدات. بە واتایەکی تر، ئەو خۆشەویستییەی لێرەدا قسانی لەبارەوە دەکەین، پەیوەندییەکی کۆمەڵایەتیانەی مرۆڤی ئاساییە، نەك خۆشەویستی شاعیران و نووسەران و ناو دەقە ئەدەبییەکان.

هەرچی سەبارەت بە چەمکی سێهەمە، ئەوە دەقەکان[13] و قسە و باسی توێژەران لە باسکردنی عەشقدا، لەسەر ئەوە کۆکن، کە سیمایەکی ئاسمانی بەم چەمکە ببەخشن لە هەوڵدانی مرۆڤدا بۆ گەیشتن بە کەماڵ[14]. هەرچی وشەی (عەشق = esq)ـە لە ناوی ڕووەکی (عەشەقە)

---

١٣ بۆ نمونە بڕوانە ئەم دوو سەرچاوەیەی خوارەوە:

- فرزانەء نیکوکاری، **سه روایت از حکایت عشق**، کتابخانه طهوری، تهران ١٣٧٢، کە دەقی ئەم نووسەرانە لەخۆی دەگرێ: شیخ شهاب الدین سهروردی: (**فی حقیقة العشق**)، خواجه عبدالله انصاری: (**در مقالات عقل و عشق**)، محمد بن یحیی سیبك نیشابوری: (**حُسن و دل**).

- شیخ نجم الدین رازی، **رسالهء عشق و عقل**، به اهتمام و تصحیح تقی تفضلی، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، تهران، ١٣٨١.

١٤ لەم بارەیەوە بڕوانە:

- جلال ستاری، **عشق صوفیانه**، نشر مرکز، تهران ١٣٨٢، ل: ٣٤ و بەرەو دوا.

- کاظم محمدی، **ابن عربی** (*بزرگ عالم عرفان نثری متوفی به سال ٦٣٨ ق*)، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران ١٣٨١، ل: ٩٩– ١٠٤.